

Lektørdtalelse (14/38) 5 124 675 6 (V)

Stolz, Gerd: : Det tysk-danske skæbneår 1864 : konflikten, krigen og følgerne / forfatter: Gerd Stolz ; medforfattere: Inge Adriansen, Günter Weitling ; oversætter: Jens Ellekær. - Ellekær. - 239 sider. - DK 96.6

Anvendelse/målgruppe/niveau

For historisk interesserede er det lidt af et hit at læse alt om den skæbnesvangre krig 1864. Denne vil især tiltrække de mest dedikerede. Kan også bruges som supplerende materiale til fx en større gymnasieopgave.

Beskrivelse

Gerd Stolz skriver her med bidrag fra Inge Adriansen og Günter Weitling en bog om den dansk-tyske krig i 1864. Bogen har undertitlen: "konflikten, krigen og følgerne" og er i 3 dele. Stolz skriver hovedafsnittet "Det tysk danske skæbneår 1864". Han redegør for krigens årsager, de militære styrker, og krigens kronologiske gang. I afsnittets efterord skriver han bl.a.: "Oplevelsen af nederlaget "sårfeberen fra Dybbøl", med dets følger opflammede den danske nationalfølelse." Adriansen bidrager efterfølgende med "1864-krigens følgevirkninger i Danmark", hvor hun bl.a. skriver om "Sårfeber og underlegenhedsfølelse", "Styrket dansk selvforvaltning" og "Kampen om mindet - 1864 i erindringspolitikken". Weitling følger op med "Den tyske Dybbøl-opfattelse og - formidling under tidernes skiften", hvor han fx skriver om "Det tyske Dybbøl-billede frem til 1914" og "Weimarrepublikken og Det Tredje Rige". Til sidst appendiks, registre, litteraturliste og kort forfatterbiografi.

Sammenligning

I slipstrømmen af Buk-Swientys populære bøger er der kommet en del om 1864. Nærværende er ligesom fx en anden titel fra samme forlag *Aarøes Strejfkorps* for de dedikerede historisk interesserede.

Samlet konklusion

Interessant historik med et mindre antal lånere blandt de som læser alt om 1864. Især til større biblioteker.

Carsten Güllich-Nørby

tidsskrift for kunst- og kulturformidling

Det tysk-danske skæbneår 1864 - Konflikten, krigen og følgerne / Gerd Stolz / 239 sider
 Forlaget Ellekær. ISBN 978-87-92173-21-8
 Anmeldt 14/10 2014, 18:49 af Hans Christian Davidsen

Tysk vinkel på den enøjede danske politik i 1863-1864

Den 12. november 1864 var den ulykkeligste dag i Christian den Niendes liv. Han sagde, at han ønskede, han aldrig nogensinde var blevet udnævnt som konge.

Hans kongerige blev den dag hakket midt over i hovedlandet. Det var farvel til de gamle hertugdømmer Slesvig-Holsten. Den danske helstat var fortid, og Danmark forvandlet til en ligegyldig småstat. Og det er vanskeligt at undervurdere den betydning, nederlaget fik for den danske selvforståelse i de mange efterfølgende år - ja til langt op i det 20. århundrede - og måske endog i dag.

Nu siger man gerne, at det er vinderne, der skriver historien. Men i den interne danske historieskrivning er det af gode grunde taberen, der har skrevet historien. Mange danskere går den dag i dag rundt med en forestilling om, at ham Bismarck var lidt af en skidt og magtsyg karl, en snu rad, der bare ventede på at komme i krig med danskerne, så han kunne begynde på sit projekt: At samle Tyskland.

Man skal ikke ret mange år tilbage i det danske skolesystem, før man vil støde på den udbredte opfattelse, der i litteraturen, historien og sange direkte og indirekte blev udbredt den opfattelse, at et lille fredseltskende folk skuede med stor mistro mod den store nabo mod syd.

Men har der i den danske historieundervisning, debat og selvforståelse nogensinde været formidlet det syn, som tyskerne har på 1864? Hvorfor kommer tyske soldater år efter år rejsende til Dybbøl med en krans på den 18. april? Normalt er tyskerne da ikke nogen, der fejrer deres

militære sejre.

Historikeren Gerd Stolz fra Kiel har udsendt bogen *Das deutsch-dänische Schicksalsjahr 1864 - Ereignisse und Entwicklungen* om det, der ganske rigtigt var et skæbneår - på begge sider og hvad relationen de to lande imellem angår. Denne bog har forfatteren Jens Ellekær nu oversat til dansk med titlen *Det dansk-tyske skæbneår 1864 - Konflikten, krigen og følgerne*.

Der er skrevet rigtig meget om 1864, men alligevel er dette en bog, man kan hilse velkommen. Gerd Stolz' hjemmebane er primært tydeligvis det militær- og regionalhistoriske. Han giver læseren en præcis og meget afbalanceret gennemgang af optakten til krigen i 1864 og af de militære styrker for Danmark på den ene side samt Østrig, Preussen og Det tyske Forbund på den anden side. Der er en detaljeret beskrivelse af krigens forløb - også til søs - og herligt skrælet fri for alt overflødig fedt. Endelig udpensler han Wienerfredens betingelser og betydning.

Det meste kan man også læse andre steder. Tekstens kvalitet er den overskuelige og samlede fremstilling, som Gerd Stolz leverer.

Den efterfølgende virkning

Særlig relevant er kapitlerne fra historikeren Inge Adriansen og teologen Günter Weitling - fra det tyske mindretal i Nordslesvig - i den sidste tredjedel af bogen. Inge Adriansen, der er museumsinspektør ved Museum Sønderjylland på Sønderborg Slot, fortæller her for et tysk publikum om den virkning 1864-krigen internt og efterfølgende havde i Danmark.

Det gælder blandt andet den antityske stemning og danske nationalisme, som især teologen N.F.S. Grundtvig var eksponent for. Men også om det mismod, der de efterfølgende fem årtier blev vendt til positiv selvhjælp med højskolebevægelsen, andelstanken, arbejderbevægelsen og kvindernes kamp for mere ligestilling.

Det fortælles generelt kun for sjældent, hvad den tyske indgangsvinkel til Dybbøl er, og denne mangel rådes der bod på med denne bog. Günter Weitling gør det på ganske fremragende vis. I datiden havde den tyske sejr i 1864 stor politisk betydning, fordi Preußen nu var blevet en militær magt, man måtte regne med i den europæiske magtbalance. Men for eftertiden kom Dybbøl at stå for den første vej mod Tysklands samling, der blev fuldbyrdet i 1871: Uden Dybbøl intet Königgrätz, uden Königgrätz intet Sedan, og uden Sedan intet tysk kejserrige.

Og i moderne tid? Ja, for mange på både dansk og tysk side er Dybbøl og den årlige kransnedlæggelse blevet et symbol på den endelige forsoning.

Der er nogle småfejl og pudsigheder i tekst henholdsvis oversættelse hist og pist. Oversætteren placerer kronologisk fægtningen ved Lundby - nemlig til den 3. juni og ikke til den 3. juli, som korrekt er anført i den tyske udgave, der udkom på Husum Verlag i 2011. Man studser også over, at Slesvig-Holsten i den danske oversættelse kaldes Holstein-Slesvig. Den har jeg godt nok ikke set før. Men meningen er dog til at forstå, eftersom Holstein var pure tysk, og Slesvig havde et stærkt dansk islæt og også havde en særlig tilknytning til det danske rige. Men det er alt sammen ligegyldige småting.*

Bogen kan varmt anbefales til læsere, der gerne vil opleve en tysk vinkel på krigen i 1864 og dens følger for krigens parter. Gerd Stolz leverer en grundig og velunderbygget fremstilling af begivenhederne i forbindelse med 1864-krigen, og de udstiller, hvor enøjet den danske politik var både inden, under og efter krigen. Jeg erindrer ikke at have set dette fremstillet så klart og præcist andetsteds.

* Angående dette punkt er der tale om en fejllæsning fra anmelders side. (Forlagets anmærkning)

1864 i forsoningens lys

GERD STOLZ: *"Det dansk-tyske skæbneår 1864. Konflikten, krigen og følgerne"*. Med bidrag af Inge Adriansen og Günter Weitling. Oversat af Jens Ellekjær. Forlaget Ellekær 2014 (tysk udgave 2010), 239 sider, 225 kr., illustreret S/H

Forlaget Ellekær har oversat en tysk udgivelse fra 2010 i anledning af Jubilæumsåret for 1864. Her har man samlet Gerd Stolz fremstilling af forspillet til, forløbet af og konsekvenserne af den Anden Slesvigske krig fra fredsslutningen i 1850 til Genforeningen i 1920 og to mindre bidrag om henholdsvis den danske og tyske erindringskultur af Inge Adriansen og Günter Weitling.

Gerd Stolz skriver nuanceret om specielt den tyske indsats og får på en god måde vist hvordan specielt Prøjsen og Østrig, men også de mindre og mellemstore tyske forbundslande i samtiden så på situationen i Slesvig-Holsten og skiftevis bekæmpede hinanden og samarbejdede mod danskerne. Her viser forfatteren, hvordan specielt Otto von Bismarck udmanøvrerer først østrigerne og senere Slesvig-holstenerne, så Slesvig-Holsten i stedet for at blive et selvstændigt fyrstedømme efter krigen mod Østrig i 1867 blev en provins i Prøjsen.

På samme vis er både Inge Adriansens bidrag og Günter Weitlings bidrag nuancerede og giver et godt afsæt for en analyse af erindringsstedet Dybbøl med mange eksempler fra både tysk og dansk side. Specielt er det

her interessant, at det store tyske mindesmærke på Dybbøl fra 1872 fra tysk side blev anset for meget beskedent og endda hædrede den danske løjtnant Anker, hvilket dog ikke hindrede danskerne i først at anse det for imponerende stort og senere i 1945 for, i lighed med at andre tyske mindesmærker, at sprænge dem i luften.

Fremstillingerne er rigt illustrerede med små samtidige billeder og giver en god introduktion til 1864 og ikke mindst en diskussion af historiebrug. Bogen anbefales til skolens bibliotek.

Rasmus Østergaard